

**NAFARROAKO GOBERNUAK GIZARTE-ZERBITZUEI
BURUZ AURKEZTUTAKO LEGE-PROIEKTUAREN
GAINEAN ELAK EGITEN DUEN BALORAZIOA**

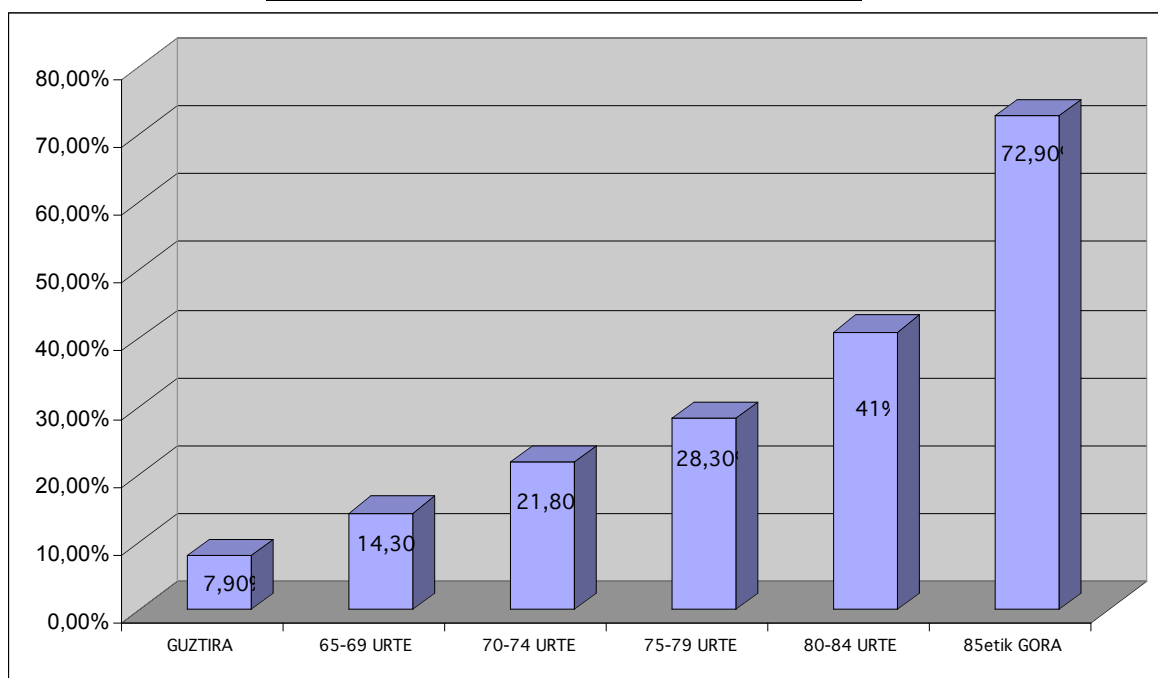
2006ko URRIAREN 10a

MENPEKOTASUNAREN EGOERA NAFARROAN

Nafarroan, 6 urte baino gehiago dituzten 40.376 menpeko daude, biztanleriaren %7,9, alegia.

- Menpekotasun-tasa %8,5koa da emakumeen kasuan, eta %7,3koa gizonenean.
- Hona hemen menpekotasun-tasa, adin-taldeak kontuan hartuta:
 - 70 eta 74 urte bitarte, %21,8koa (gizonen %14,4 eta emakumeen %28,2).
 - 75 eta 79 urte bitarte, %28,3 (gizonen %23,8 eta emakumeen %31,7).
 - 80 eta 84 urte bitarte, %41 (gizonen %35,7 eta emakumeen %44).
 - 85 urte eta gehiagokoen kasuan, %72,9 (gizonen %71,4 eta emakumeen %73,7).

NAFARROAKO MENPEKOTASUN-TASA

Iturria: Lan eta Gizarte Gaietarako Ministerioa.

Administrazioek ez diete erantzuten menpeko pertsona gehienen beharrei. Gaur egun, gizarte-zerbitzuei buruzko legeriak ez die laguntza bermatzen behar duten pertsonari. Ondorioz, hauxe da Nafarroako errealitatea:

- Etxeko laguntza-zerbitzua 3.675 laguni baino ez zaie ematen, hau da, baliatzeko ezintasuna duten pertsona guztien %9,1i.
- Etxeko laguntza hartzen dutenei 8,76 orduko zerbitzua ematen zaie hilean, batez beste (astean bi ordu).
- Eguneko zentroek 392 pertsonarentzako tokia dute, hots, menpeko biztanleriaren %0,1entzat.

- Egoitza publikoetan, 1.628 lagunentzako tokia dago, eta itunpekoetan, 895 lagunentzako. Hortaz, dauden 2.523 tokiek menpeko biztanleriaren %6,2ren beharra estaltzen dute.
- Laburbilduz: egoitzak, eguneko zentroak eta etxeko laguntza kontuan hartuta, biztanleriaren %84,6 geratzen da estaldurarik gabe. Pertsona horiek familiek zaintzen dituzte, bereziki emakumeek.

GIZARTE-ZERBITZUEI BURUZKO LEGE-PROIEKTUA

Nafarroako Gobernuak gizarte-zerbitzuei buruz onartu duen lege-proiektuak gizarte-zerbitzuen antolamendua ezartzen du, baina ez die herritarren premiei erantzuten; izan ere:

1. Ez du benetako eskubiderik bermatzen, menpekotasunari dagokionez

Hauxe da gizarte-zerbitzuen oraingo sistemaren hutsune nagusia: legeak ez diela menpeko pertsonari ezelako eskubiderik bermatzen. Nafarroako Gobernuak aurkeztutako legea onartuz gero, bere horretan geratuko da egoera aurrerantzean ere.

Proiektuaren 3. kapitulua Gizarte Zerbitzuen Zorroei buruzkoa da. Bertan adierazten denez, zorro horietan gizarte-zerbitzuen sistema publikoak emango dituen prestazioak zehazten dira. Bi zorro definitzen dira:

- Orokorra.- Honek Nafarroako Foru Erkidego osoa hartzen du, eta Nafarroako Gobernuak erabakiko du.
- Tokikoa.- Toki-erakundeek onartuko dute eta Nafarroako Gobernuak finkatutako prestazioak osatu egin ahalko ditu.

Argi dago gizarte-zerbitzuei buruzko legeak zehaztu egin behar dituela Gizarte Zerbitzuen Zorro Orokorrean sartu behar diren eskubideak. Baina lege-proiektuak ez du hori egiten:

- 19. artikulua arabera, zorro hori Nafarroako Gobernuak erabakiko du Foru Dekretu bidez (hau da, eskubideak ez dira lege honetan arautzen).
- Hirugarren Xedapen Gehigarrian adierazten denez, “Nafarroako Gobernuak Lege hau indarrean hasten denetik gehienez urtebeteko epean onartuko du Gizarte Zerbitzuen Zorro orokorra”. Hots, Nafarroako hurrengo Gobernuak erabaki beharko lituzke eskubide zehatzak.
- Lehenengo Xedapen Orokorra gizarte-zerbitzuen zorro orokorrerako ezartzen duen gutxienezko edukiak ez dakar inolako aurrerapausorik oraingo egoeraren aldean, honako prestazio hauek besterik ez baititu kontuan hartzen: oinarrizko errenta eta gizarte-larrialdietarako prestazioak (dagoeneko badaudenak, eta gutxienezko kopururik aipatu gabe), Estatuko legeriak menpekotasunari buruzko ezartzen dituen prestazioak (hau da, Estatuan unea heltzen denean erabakiko direnak, gaur egun zehazteke baitaude) eta Nafarroako Gobernuak, erregelamendu bidez, oinarrizko gizarte-zerbitzuetarako derrigorrezkotzat sartuko dituenak (legean ez dira zehazten).

2. Ez du estaldura unibertsalik eskaintzen eta, gainera, bereizkeriaz jokutzen du Europako Erkidegotik kanpoko etorkinekiko, horietako gehienen irispidea mugatuz

Proiektuan eskubiderik ez definitzea nahikoa da estaldura unibertsalik ez dela eskaintzen argudiatzeko.

Baina legearen testuak are argiago uzten du:

- Proiektuaren 5. artikulua, "Gizarte-zerbitzuen sistema artezten duten printzipioak" azaltzean, unibertsaltasuna aipatzen du printzipio horietako lehenengotzat. Honelaxe zehazten du printzipio hori: "botere publikoek berdintasunari, zuzentasunari eta bidezko birbanaketari jarraituz bermatu behar dute biztanle guztiek gizarte-zerbitzuak hartu ahal izateko duten eskubidea. Hala ere, zenbait zerbitzu jaso ahal izateko, betekizun eta baldintza espezifiko batzuk ezarri ahal izango dira".

Hau da, zerbitzuen unibertsaltasuna printzipioaren aipamen hutsean geratzen da, berez, menpeko pertsonak, zerbitzua hartu ahal izateko, lege-proiektuan zehazten ez diren baldintza gehigarri batzuk bete beharko dituzte eta.

Proiektuaren 4. artikulua gizarte-zerbitzuen honako hartzaile hauek aipatzen ditu:

- Nafarroan erroldaturik dauden Europar Batasuneko pertsonak.
- Erbesteratu, errefuxiatu eta herrigabeen izaera duten atzerritarrak.
- Aipatutako bi kolektibo horiek, "zenbait prestazio lortzeko ezartzen diren betekizun gehigarriak baztertu gabe".
- Nafarroan, "gizarte-zerbitzuetako profesionalek larritasun, estutasun eta luzaezintasunaren arabera baloratuko duten premia pertsonal, familiar edo sozialeko egoeran" dauden pertsonak.

Horrela, kanpoan uzten ditu Europako Erkidegotik kanpoko pertsonak (horiei kolektibo zehatz batzuetakoak baldin badira edo larritasun, estutasun eta luzaezintasun zehaztugabearen arabera bakarrik egingo zaie arreta). Era berean, Europako Erkidegoko pertsonak eta erbesteratu, errefuxiatu zein herrigabeei irispidea mugatzeko aukera ere ezartzen da.

3. Ez du estaldura publikorik bermatzen eta zerbitzuak ordaindu beharra ezartzen du

Zerbitzuen prestazioa bide pribatuaren bitartez egiteko aukera arautzen du testuak, eta ez du kalitateko gizarte-zerbitzu publikorik bermatzen.

Horrek Nafarroako Gobernuaren jardunbidea sendetsi besterik ez du egiten, gobernu horren politikak zerbitzuok sare pribatuaren bitartez eman daitezen sustatzen baitu. Pribatizatzeko eta arlo pribatua subentzionatzeko joera nabaria duen politika horrek isla argia du aurrekontuetan, batez ere gizarte- eta osasun-laguntzaren atalari dagokionez.

2006an, Nafarroako Gobernuak aurrekontuaren %80 erabiliko du hainbat erakunde eta zentzorekiko hitzarmenetara (adinekoentzako zentroak, baliatzeko ezintasuna duten pertsonentzako laguntzarakoak, buru-osasunekoak,...).

Pertsonen gizarte-zerbitzuetarako irispidea kentzeko moduetako bat irispide hori diru-kopuru bat ordaintzearen menpe jartzea da. Zerbitzuaren ordainketa edo ordainkidetza esaten zaio horri. Lege-proiektuan askotan aipatzen da ordainketa edo ordainkidetza hori. Adibidez, honako hau dio 49. artikulua (“erabiltzaileek finantzaketan parte hartzea”):

- “Gizarte Zerbitzuen Zorroetan ezarriko da gizarte-zerbitzuen sistema publikoko zein prestaziotarako eskatu ahal izango den erabiltzaileen ordainkidetza”.
- “Erabiltzaileen partaidetzaren zenbatekoa zehazteko irispideak erregelamendu bidez xedatuko dira”.
- “Ordainkidetzaren zenbateko zehatzak betebeharrak hori ezarrita daukan zerbitzu bakoitzaren eskumena duen Administrazioak finkatuko ditu, Zorroan eta Foru Lege hau garatzeko xedapenetan ezarritako irispideak errespetatuz, betiere, eta zenbatekoak Nafarroako Egunkari Ofizialean argitaratu beharko dira”.

Alegia, ordainkidetzaren bidea hautatzeaz gain, erabat arautu gabe eta kasu bakoitzean eskumena duen administrazioak unean-unean erabakitzen duenaren menpe gelditzen da.

4. Ez dakar aurrerapausorik pobreziaren aurkako borrokan

Oinarrizko errentari edo gizarte-larrialdietarako prestazioei buruzko aipamenetan ez da oraingo estalduren inolako hobekuntzarik ageri, biztanleriaren zati handi bat pobreziaren atariaren azpian utziz.

Oinarrizko errentaren zenbatekoa oso urria da, pobreziaren atariaren azpikoa, zalantzarik gabe. Era horretan, bakarrik bizi den pertsona bati Eragin Anitzeko Errenta Adierazle Publikoaren (IPREM) %80 (383,28 €) bermatzen zaio 2006an. Bi kidek osatutako bizikidetzak unitateak hileko IPREMaren %95 (455,15 €) dauka bermaturik, eta zenbateko horri IPREMaren %10 erantzen zaio pertsona gehigarri bakoitzeko, 6 lagun edo gehiagoko unitatearentzat IPREMaren %130eko gehienezkoa (622,83 €) finkatuta. Diru-kopuru horiekin ezinezkoa da bizimodu duina, autonomoa eta kalitatekoa izaterik. Eta gizarte-zerbitzuei buruzko lege-proiektuak ez du egoera hori aldarazten.

ONDORIOZTAPENAK

- a) Nafarroako menpeko biztanleen %84,6k ez du laguntza publikorik. Etxeko laguntza hartzen dutenei, batez beste, hilean 8,76 orduko zerbitzua baino ez zaie ematen. Egoitza publikoetan eta itunpekoetan, menpeko biztanleen %6,2rentzako tokia besterik ez dago.
- b) Gizarte-zerbitzuei buruzko lege-proiektuak ez die menpeko pertsonen beharrei erantzuten; izan ere:
 - I. Ez dakarkie hobekuntzarik menpekotasun-egoeran daudenen eskubideei. Legeak ez du benetako eskubiderik bermatzen.
 - II. Ez du estaldura unibertsalik eskaintzen. Gobernuak iragarritako unibertsaltasuna propaganda hutsa da. Dauden tokien edo aurrekontu-zuzkiduraren arabera bakarrik erantzungo zaie premiei.
 - III. Europako Erkidegotik kanpoko etorkinekiko bereizkeriaz jokatzeko du, eta gizarte-zerbitzuetarako irispidea mugatu egiten die pertsona horiei.
 - IV. Ez da estaldura publikorik bermatzen; aitzitik, lege-proiektuak erabat irekitzen dizkio ateak Nafarroako Gobernuak garatzen duen pribatizazio- eta sare pribatuaren subentzio-politikari.
 - V. Ordainkidetza hautatzen da, bide hori administrazio eskudun bakoitzak unean-unean erabakitzen duenaren menpe utziz.
 - VI. Oinarrizko errentan edo gizarte-larrialdietarako prestazioetan ez da gutxienezko bermerik ezartzen; beraz, oraingo egoera iraunarazteko (edo, baita, okerragotzeko) aukera ematen duelarik, prestazioek ez dute pobreziaren atariaren azpitik ateratzeko balio.